

ANADOLU TÜRKLÜĞÜNÜN GÖÇEBE- YERLEŞİK ÇATIŞMASINDAN DOĞU-BATI ÇATIŞMASINA GEÇMESİNİN TÜRK VE DÜNYA TARİHİ AÇISINDAN YARATTIĞI SIÇRAMA VE BU MİRASIN GÜNÜMÜZ AÇISINDAN DEĞERİ

Ertan Eğribel

Türk toplum ve tarihi mirası ve bu birikimin günümüzde önemi ve değeri üzerinde duracağız. Geçmişten bugüne kendimizi ifade etmemize izin veren çeşitli değerler, kurumlar sonuçta Türk kimliği içinde süreklilik ve bütünlük taşımıştır. Türklük bizim günümüz sorunlarının çözümünde faydalanacağımız tarihi mirasımızı belirtmektedir. “Türkçülüğü” de kapsayacak biçimde daha geniş bir serüvenin ve birikimin ürünüdür. Türk kimliği tarihçilerimiz, sosyologlarımız, edebiyatçılarımız için sıradan, herhangi bir konu olmadığı gibi sosyal bilimcilerin tekelinde olan bir konu da değildir. Siyasetçilerimizin, toplumun da bu konuda bir görüşü, katkısı olması kaçınılmazdır.¹ Bu nedenle yansızlık adına konu üzerinde söz söylemekten vazgeçmek veya gizli kapaklı görüşleri savunmak yerine dürüstçe Türk kimliğinden, Türklükten ne anladığımızın açıkça ortaya konulması, bu görüşleri paylaşıp, paylaşmadığımızın belirlenmesi gerekir. Sorun bu açıklamaların Türk toplum ve tarihinin bütünlüğünü ve günümüzü ne ölçüde kuşattığıdır. Aksi durumda devletin toplum ve dayanışmasını temsili yanında toplumun karşıt kesimlere bölünmesinin önüne de geçilememektedir. Bizim için önemli olan toplum ve tarihimizin oluşturduğu mirası, zenginliği, kazandırdığı

¹ Türk toplum ve tarihinin tanınması, açıklanması, akademik, entelektüel bir bilgiçlik ve uğraş değildir, siyasetçilerimizin de sorumluluğudur.

alışkanlık ve deneyimleri günümüz temel sorunlarının çözümü açısından etisini, değerini, kullanılabilir biçimi içinde tanımaktır.

Türklüğün kendi içine kapalı, cinse dayalı fiziki bir durum olup olmadığını tartışmak bile gereksizdir.² Kan, ırk yerine yine aynı mutlaklık taşıyan değişmez kültür özellikleri koyulduğunda da açıklama değişmemektedir. Türk kimliği tarihi birikime bağlı olarak gerçekleşen değişim ve gelişme yönü içinde anlam kazanmaktadır. Toplum kimliği tek boyutlu, tekdüze, doğrudan gündelik ilişkilerle sınırlandırıldığında diğer toplumlardan ayrılan özellikleri ortadan kalkmaktadır. Verili ilişki ve koşulların mutlaklaşmasıyla kimliğimizi tanımlamak, sorunların çözümünde faydalanmak mümkün olmamaktadır. Türklük diğer toplumlarla farklılığımızı ama aynı zamanda ortaklık ve dayanışmamızı, tarihe katkımızı belirtmektedir. Devlet ile toplum, Türkiye ile dünya, çeşitli toplum kesimleri ve toplumlar arası karşıtlık ve farklılığın bir ifadesi olan teori (uygarlık tarihinin gelişme ve değişme kanunları) ile günümüz verili dünya düzeni arasındaki kopukluğun/karşıtlığın giderilmesi somut sorunların tahlili ve çözümü oluşturma sürecine katkımızdan bağımsız değildir.

Toplumlar arası çelişki ve farklılıkları bağlı oldukları çıkar ve konumdan bağımsız ortaya çıkmamıştır. Bu çelişkilerden habersiz olmak mümkün olmadığı gibi farklılıkları inkar etmeden genel ve güncel sorunları çözümünde yararlanmak gerekir. Dünya görüşü düzeyinde farklılıklar ile toplumlar arası çıkarlar arasındaki dengesizlikler bir bütünlük (dünya düzeni) içindedir. Bütünsel kuram gerçekte belli bir tarih görüşünden başka bir şey değildir. Kuram ile sorunlar arasında tarih görüşünden kaynaklanan yetersizlikler ve eksiklikleri soyut kuramsal tartışmalar ve değerlerle aşamaz. Ancak temel sorunlar çerçevesinde bir birliktelik, dayanışma sağlamak mümkündür.³

Türk kimliğinin farklılığını ve yeniden üretilmesini belirtmek yetmez. Bu farklılık ve değişime yön kazandıran bir birikim vardır. Yine bu değişim sırasında bağlı olduğumuz ilişkiler, koşullar da değişmektedir. Bu nedenle yalnızca bugün karşılaştığımız durumun tasviri düzeyde saptanması yetersizdir. Günümüz olay ve sorunlarını tarihi mirasımız ve toplum örgütlenme-

² Bu yönde görüşleri bilimsel olarak savunmak mümkün olmadığı gibi siyasi olarak da katılmak, ortak olmak mümkün değildir. "Türkçülüğün" en ünlü savunucusu ve kuramcısı Ziya Gökalp "atların seceresi" olabileceğini, insanlarda secere aranmaması gerektiğini söylerken, daha başlangıçta Türklüğü/Türkçülüğü cinse/ırka dayalı bir kaynak ve temele dayandırmaktan kaçınmıştır.

³ Bu yönde görüşleri bilimsel olarak savunmak mümkün olmadığı gibi siyasi olarak da katılmak, ortak olmak mümkün değildir. "Türkçülüğün" en ünlü savunucusu ve kuramcısı Ziya Gökalp "atların seceresi" olabileceğini, insanlarda secere aranmaması gerektiğini söylerken, daha başlangıçta Türklüğü/Türkçülüğü cinse/ırka dayalı bir kaynak ve temele dayandırmaktan kaçınmıştır.

si içinde değerlendirilmesi yanında dönüştürülmesi de gerekir. Gerçek ve anlamlı bir değerlendirme olaylarla kurduğumuz ilişki biçimini ve içeriğini de oluşturmaktadır. Türk toplum tarihinin değişim yönü günümüz sorunları üzerinde takındığımız tutumun, toplum birliği ve dayanışmasının, geleceği planlamanın temelidir. Toplumlar arasındaki ayrılıklar, farklılıklar önce aralarında kurduğu ilişkiler, temel sorunlar karşısındaki yerleri boyunca şekillenmiş, bilincine varılmıştır. Toplumlar, kendilerine kimliklerini kazandıran temel ilişkiler içinde birbirlerine karşı veya ortak bir cephede (uygarlık çözümü temelinde) varlıklarını ifade etmişlerdir. Aynı uygarlık cephesi içinde de farklı konumlar ve roller nedeniyle farklı kimliklerin savunulması mümkün olmuştur. Türkiye'nin ve dünyanın genel ve güncel sorunları birliktedir. Bu sorunlardan kurtulmak isteniyorsa mevcut egemenlik ilişki ve koşullarının değişimini savunmak gerekir.

Türk kimliği toplumlar arası ilişkilerde devlete dayalı siyasi bir çözümün ifadesidir. Toplumlar arası ilişkiler içinde elde edilen çözüm devlete dönüşerek korunmuştur. Devlet toplum kimliğinin hem oluşturucusu, hem de yaygınlaştırıcısıdır. Toplumun kendi ilişkileri içinde ortaya koyamadığı çözümü, birlik ve dayanışmayı devlet toplumlar arası ilişkiler düzeyinde sağlamıştır. Bu nedenle devlet ile toplum arasında bir ayırım, ikilik/farklılık söz konusudur. Çözümün toplumun doğrudan ilişkileri içinde kavranması, etkilenmesi, değişmesi söz konusu değildir. Bütün bunlar toplum kimliğinin gündelik ilişki ve koşullardan bağımsızlığı görüşünü güçlendirecektir. Kaynağı toplumlar arası ilişkiler içinde elde edilen çözüm toplumun kendi ilişkileri içinde kavranması söz konusu olmadığı için belli semboller, merasimler, değerler aracılığı ile yaygınlaştırılmıştır. Türk toplum tarihinde aşama, sıçrama üretim düzeyinde değildir, siyaset düzeyindedir. Türk kimliğinde değişme ve süreklilik tarih içinde katıldığımız ilişkilere bağlıdır. Darlık, içe kapanma veya genişlik, zenginlik varsa bu düzeyde aranmalıdır. Bugün karşılaştığımız sorunları tarihi boyut içinde kavramak, tarih içine yerleştirmek bu nedenle önemlidir. Kavrama, tanımlama çabası ile toplumun yeniden örgütlenmesi, yapılanması birliktedir.

Günümüzde sadece Türk kimliği değil Anadolu'da varlık nedenimiz de tartışılmaktadır. Kimi zaman bu tartışmalardan kaçınmak, tartışmasız bir Türk kimliği tanımı elde etmek için toplum kimliğinin üstün olarak görülen soyut belli değerler aracılığıyla tanımlanması yoluna gidilmektedir. Bu değerler aynı zamanda verilim düzene sızmanın ve uyumun da belirtisi olmaktadır. Açıklama veya değerlendirme çabası olmadan elde edilen çözüm gündelik ilişkiler içinde bu yolla korunmakta ve yaygınlaştırılmaktadır. Böylece karşılaşılan sorunları temelde tartışmadan, sorunu oluşturan koşulların dışına çıkarak aşılması amaçlanmaktadır. Geleneksel toplum düşüncesi bu nedenle Türk toplum kimliğini tarih dışında, kendi başına mükemmelliği

bulunan, tartışmasız, üstün belli değerlerle tanımlamakta, bu değerleri (açıklama çabası olmadan) paylaşmayı, ortak olmayı öne çıkarmaktadır. Yönetim düzeyinde idari, siyasi veya iktisadi sorunlar olsa bile toplumun bu değerler çerçevesinde kendi varlığını koruyacağı düşünülmektedir. Diğer bir deyişle çözümün/siyasetin tartışıldığı dönemlerde kimliği muhafaza etmenin bir yolu toplumun kendi varlığını tehlikeye atmadan mükemmel olarak tanımlanan (değiştirilmesi gerekmeyen) değerlerin savunulması aracılığı ile mümkün olacaktır. Mevcut siyasete eleştiri, muhalefet de bu düzeydedir. Bu değerlerin içe kapanık kestirmeden ifadesi “eline, diline, beline sahip çıkmak”tır. Uygulamada ortaklık ve dayanışma kendiliğinden ortaya çıkmadığı için, toplum içinde bu değerlere katılma çabasının düzenlenmesi, belli bir merasimi, ayrıcalığı, örgütlenmeyi de gerektirmektedir. Yönetici-devlet ile toplum örgütlenmesi arasında bu yönde bir ikilik/ayrım ve paralellik vardır. Toplumun kendi ilişkileri içinde yeni bir alternatif, güç, siyaset ortaya koyamaması nedeniyle devleti aşmak mümkün olmamaktadır. Çözüm tartışmalı olsa bile toplum kendi bağımsız kimliğini korumaktadır. Topluma özgü değerler aracılığı ile devleti/siyaseti etkilemek ve ortaklık mümkün olmadığı için toplum mevcut çözüm ile doğrudan özdeşlik kurmadan düzene anti biçimde de olsa uyum sağlamaktadır.

Türk kimliği hoşgörü, yardımseverlik, konukseverlik, ikram, azla yetinme, sabır, rıza, fedakarlık, barışseverlik, tefekkür, saygı, güzel ahlak, terbiye, temizlik, zerafet, namus ve haya, yoksullara yardım, çalışkanlık, tevakkül, ilim, hikmet, girişkenlik, gurur, cesaret, savaşçılık, yiğitlik, askerlik, kahramanlık, öfke/gazap, şehadet, adalet, nizam, gelenekçilik, itaat, yeniliklere açıklık, uyum, merhamet, affedicilik, mizah, sır tutma, zulümden ve haramdan kaçınma, sevgi, muhabbet, şükür, cömertlik gibi kimi zaman birbirine karşıt bir dizi mutlak değerlerle (mutluluk ahlakı/hazinesi veya halkın/yaratmanın sonucu ortaya çıkan, bölünmez, parçalanmaz, değişmez, her koşulda geçerli “kalbin hakikati” olan sıfatlarla) tanımlanmaktadır. Ancak bu geleneksel değerler bütün toplumların kendilerine yakıştırdıkları veya herkes için geçerli yön gösteren genel değerler olabileceği gibi mutlakaştırılıp darlaştırıldığında da Türk kimliğini tanımlayamama gibi bir durum ile karşılaşmaktadır. Geleneksel değerlere bağlılık aşmış bir çözümde ısrar etmek gibi gösterilmektedir. Bu nedenle geleneksel ve modern toplum değerleri arasında süreklilik, uyum ve bütünlük yerine karşıtlık ilişkisi kurulmaktadır. Bu değerler toplumun gündelik ilişkilerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde hangi özelliklere ağırlık verileceği noktasında rehberlik etse bile Türk toplum ve tarihinin gelişme kanunları ve bu kanunların işleyişini tanıtmıyor. Karşımıza çıkan sorunları tek başına çözmeye izin vermiyor. Batı dünya görüşü ve oryantalizm anlayışı açısından da azla yetinme, kanaatkarlık “uyuşuk, tembel Türk”e, sevgi ve muhabbet, temizlik “şehvet”e, gurur,

cesaret, savaşçılık değerleri “despot, otoriter Türk” gibi önyargılara hemen dönüşebiliyor. Bu değerler olumsuz yönde Batı üstünlüğü açıklamalarına (sözgelimi aynı soyutlukla/mutlaklıkla savunulan modern aydınlanma değerlerine) dayanak olabiliyor.⁴ Koşullar üstü, çıkarlar üstü, çatışma üstü bir kimlik tanımı beyhude bir çabadır. Sahip çıkmamız gereken değerlerin toplumdaki ve tarihten bağımsız kendinde bir üstünlüğü söz konusu değildir. Toplum amaç ve değerleri kendiliğinden veya yukarıdan aşılama bir biçimde ortaya çıkmamaktadır. Toplumsal olaylar ve gerçekle kurduğumuz bilinçli bir ilişkinin ve örgütlenmenin ifadesi olarak toplum içinde yaygınlaşmakta ve gelecek kuşaklara da bu yönüyle aktarılmaktadır.

Türk kimliğini, değişme ve gelişme kanununu kendi özellikleri, farklılığı içinde ele almamızın nedeni marj-dışı olarak gördüğümüz için değildir. Günümüz dünya düzeni ve sorunları üzerinde kendi sözümüz olduğunu belirtmek, insanlık tarihine yaptığımız katkıların zenginliğini ortaya koymak ve bu yönde deneyimlerimizden yararlanmak amacıyladır. Bu önem, katkı bizim bir iddiamız, takıntımız değildir. Bununla ilgili kabaca belli tespitler yapmak mümkündür. (1)- Antik Çağda Roma dünya egemenliğinin tartışmalı hale gelmesinde Orta Asya Göçebe Türk halklarının Roma önelerine kadar gelmesi önemli bir rol oynamıştır. (2)- Ortaçağ'da Haçlı Seferleri sırasında Anadolu Türklüğü ve Mısır'da Memlükler⁵ geleneksel Doğu uygarlıklarının koruyucusu ve savunucusu olarak öncü bir rol üstlenmişlerdir. (3)- Anadolu'nun Türkleşmesinin siyasi ifadesi Osmanlılık olmuştur. İstanbul'un fethi Osmanlı dünya siyasetinin taçlanmasıdır. İstanbul'un fethinin dünya tarihi gelişmesinde etkili, devrimci bir olay olduğu, bir çağı kapatıp

⁴ Günümüzde modernleşme, aydınlanma değerleri savunulmadığı için toplum ve devlet dışı/karşıtı kimlik ve hareketlerin savunusu yapılmaktadır. Bir yandan Batı dünya egemenliğinden şikayet eden diğer yandan topluma ve devlete (her biçimine) inancını kaybeden bir kesim ama geniş bir kesim kendi içine kapanarak her türlü bütünsel bağlantı ve dayanışmadan, birlikten kaçacaktır. Bunun kuramsal düzeyde dayanağı nihilizmden liberalizme kadar çeşitli görüşlerdir.

⁵ Memlükler/kölemenler Mısır'da yönetici-asker kökenli Türklerin, görevi devlete/siyasete /topluma kulluk etmek olan “yönetici-kölelerin” (Osmanlı'da “devşirme” benzeri) oluşturduğu bir devlettir. Bazı kaynaklarda Türkiye Devleti olarak adı geçmektedir. Osmanlı'da da İstanbul'un fethi sonrasında devlet yönetiminde “devşirmeler” görev almıştır, padişah bir “kölenin oğlu”dur. Mısır'da Memlükler, Anadolu'da Osmanlılar yönetimleri/egemenlikleri altındaki toplumların kimliği ile özdeşleşmeden, ama çözüm düzeyinde ortaklık ve uyum kurarak toplumlar arası ilişkiler içinde siyasetin temsilini üstlenmişlerdir. Memlükler ve Osmanlılar arasında öncülük konusunda ortaya çıkan çekişmeye karşın bu yönde ortaklıklar, benzerlikler bulmak mümkündür. Osmanlı Mısır'ın fethiyle çekişmeye son vermiş, Anadolu ve Mısır arasında siyasi düzeyde bir ortaklık kurulmuştur. Bu ayrı bir çalışmanın konusudur.

yeni bir çağı başlattığı bilinmektedir. (4)- Osmanlı'nın dünya tarihi gelişmesine bir diğer devrimci katkısı Osmanlı'nın Batılılaşmasıdır. İstanbul'un fethi Orta Çağ'dan Yeni Çağa, Osmanlı'nın Batılılaşması da Fransız Devrimi ile birlikte Yeni Çağdan modern/Yakın Çağa geçiş olarak önemlidir. İkincisinde Osmanlı siyaseti başarısız olduğu için katkılarımızdan söz edilmemektedir. Üzerinde güneş batmadığı söylenen İngiliz dünya imparatorluğu yüz yıl sürmüştür. Günümüzde bir dönem dünyanın kaderini belirleyen Sovyetler Birliğinin hiçbir ağırlığı yoktur. Ancak Osmanlı Batılılaşması bugün de bitmiş, tamamlanmış bir süreç değildir. Başarı ve başarısızlığıyla önem ve etkisini İstanbul'un fethi gibi bugün de sürdürmektedir. (5)- Osmanlı Batı'nın dünya egemenliğini ele geçirdiği dönemde de dünya siyasetinin en önemli aktörlerinden biridir. XIX. Yüzyıl Batı siyasetinin temeli Doğu/Osmanlı sorunudur. Devlet imparatorluğun vermiş olduğu imkanlardan yararlanarak Batı içi çekişmede Türkçülük ve İslamcılık siyasetleriyle etkili olmuştur. Bu iki siyasetin ayrı kadrolarla yürütülmesi Batı içi çekişmeler içinde söz sahibi olmak içindir.⁶ Bu nedenle Batılılaşma döneminde Batı siyasi seçimine karşılık Doğulu özelliklerimiz (Türklük, İslamlık) daha çok vurgulanmıştır. (6)- Osmanlı bir dünya savaşı sonrası tasfiye edilmiştir. Yeni Türkiye Osmanlı dünya siyasetinden vazgeçse bile Doğu ülkelerinde Batı'ya karşı ilk kurtuluş savaşı veren ülke olarak emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadele veren Doğu halklarına ilham vermiştir. Türk toplum ve tarihinde bütün bu değişme ve farklılaşmalar toplum kimliğinin özelliğini, birlik ve dayanışmasını da oluşturmaktadır. Bu tarihi bütünlük ve açıklama, dönüşüm söz konusu olmadığında toplum içinde farklılıklar çatışma ve karşıtlığa dönüşmektedir.

Dünya ve Türk toplum ve tarihinin gelişme ve değişme kanunlarının saptanması günümüz sorunları üzerine etkili olmak, geleceği planlamak içindir. Bu değişimin yönü konusunda toplumun da üzerinde söz söyleme, ortaklık hakkı vardır. İnsanlık tarihinin birliği, milletlerin ayrı ayrı zorunlu tek bir tarih çizgisi üzerinde ileri, geri dizilmeleri değildir. Buna bir ek daha yapmak gereklidir. Toplum kimliği hep ileriye doğru bir değişme, gelişme

⁶ Osmanlı üretimin ve toplumun temsili görevi yerine dünya siyasetinin temsilini seçtiği için Mısır'ın fethiyle Osmanlı'ya geçen Hilafete rağmen İslam toplumları ile özdeşleşmek yoluna gitmemiştir. Hilafetten yararlanma çabası Batı'nın Müslüman toplumları da kapsayan bir dünya düzeni kurma çabasıdır. İngiltere ile dünya egemenliği için çekişen ve bu konuda Osmanlı ile uzlaşma imkanı bulamayan Napolyon'un Mısır'a yönelmesi rastlantı değildir. Sonrasında da Anadolu ile Mısır arasındaki bağlantının kesilmesi, farklılığın korunması Batı siyasetinin temellerinden biri olmuştur. XIX. yüzyılda Rusya da yenileşme çabası içinde Osmanlıya karşı yeni bir rol üstlenmiştir. Batı'ya geleneksel Doğuya yönelik alternatif bir yol önerisinde bulunmuştur. Rusya'nın Orta Asya Türklüğü üzerinde egemenliği Anadolu Türklüğü ve Yakın Doğu ile bağlantısını koparması açısından önemli olmuştur.

içinde değildir. Bu değişim kendini ifade edememe, yenileyememe, bunalm, çürüme, hatta kimliğin silinmesi biçiminde de olabilir.⁷ Türk toplum tarihinin gelişme ve değişme kanunları değişimin yönünü veya sapmaları göstermesi açısından önemlidir. Türk kimliği kendiliğinden ortaya çıkmadığı gibi gelişme ve değişme yönü tarih içinde katıldığı ilişkiler çerçevesi ortaya çıkmıştır. Türk toplum kimliğinin oluşumu ve değişimi dünya uygarlık tarihinin gelişme ve değişme kanunlarına uyumludur. Türkler dünya tarihinin dışında, kenarında, tarihin pasif izleyicileri konumunda olmamışlardır. Türk kimliği mirasının ve konumuzun günümüz açısından değeri buradan kaynaklanmaktadır.⁸

Türk kimliğini dünya uygarlık tarihinin ilk evresinde dünya tarihine yön veren göçebe-yerleşik uygarlıklar arasındaki çatışması içinde kazanmama-mıza karşılık, Türk tarihinde Hindistan, Çin yerleşik uygarlıklarıyla olan ilişkilerinde, çatışma içinde bir aşama ve sıçrama söz konusu olmamıştır. Türk toplum tarihinin gelişmesi ve değişmesi açısından en büyük değişiklik, aşama, sıçrama Yakın Doğu'da Doğu-Batı çatışması içinde yer almamızla ortaya çıkmıştır. Orta Asya Türklüğü ile Anadolu Türklüğü Doğu-Batı çatışma içinde bütünleşerek hem kendi toplum tarihleri, hem de dünya uygarlık tarihi açısından önemli bir sıçramanın, aşamanın ortaya çıkmasında önemli bir oynamışlardır. Anadolu'nun Türkleşmesi ve Osmanlı'nın Batılılaşması bu aşama ve sıçramanın bir ifadesidir.⁹ Her iki olayın da etkisi bugün de önemini korumaktadır. Anadolu'nun Türkleşmesinin veya Anadolu Türklüğünün siyaset düzeyinde en mükemmel ifadesi Osmanlılık olmuştur. Osmanlı/Türk kimliği Orta Asya Türklüğü ve İslam kökenli toplumlarla bütünleşmesi yanında Balkanlar da Hristiyan Batı toplumlarıyla da uyumludur. Batı'da Osmanlı egemenliği altındaki coğrafyanın "Türkiye" olarak tanımlanması veya Osmanlı siyasetine hizmet eden yönetim düzeyindeki kişi ve kesimlerin "Türk" olarak adlandırılması yönetici-devlet ile yönetilen-toplum arasındaki uyum ve bütünleşmeden kaynaklanmaktadır. Osmanlı dünya siyasetinden, Osmanlılıktan vazgeçmiş olmamıza rağmen bugün de eski

⁷ Çin'e sızan hatta yönetici görevler üstlenen Türklerin kimliklerini yitirdiği bilinmektedir.

⁸ Mesele bu değer, potansiyelin yeni ilişkiler içinde kullanılabilir hale gelmesidir.

⁹ Günümüzde de bu birliğin sağlanması dünya düzeninde etki ve dönüşüm açısından gereklidir. Batı Türkiye'nin hem İslam toplumlarıyla ("Orta Doğu") hem de Orta Asya Türklüğü ile ayrımı sürekli kılma çabasıdır. Ermeni sorunun sürekli gündemde tutulması ve Kürt sorunu ve yeni düzenlemelerle kuzeyde ve güneyde Türkiye karşıtı mutlak "aşılmaz" setler/kimlikler oluşturulmaya çalışılması bu nedenledir. Her ikisinde de (bağlı olduğu bölge haklarının yabancılaştırılan ve onların üzerine çıkan) Batı tarafından oluşturulan Ermeni ve Kürt diasporaları önemli bir rol oynamaktadır.

Osmanlı tarihi-coğrafyasında bu mirası bilmezden gelmek, bütünüyle vazgeçmek mümkün olmamıştır. Türkiye’de de Anadolu’daki varlık nedenimizi tartışmamak için yeni devlet kendisini Orta Asya ile ilişkili Türklük/Türkçülük ile tanımlamıştır. Yunanistan veya Rusya’nın Osmanlı karşıtı bir biçimde Bizans’ın mirasını üstlenme çabası mümkün olmamıştır. Osmanlı Bizans’ın yenilenmesi değil aşılmasıdır. Bu yüzden bu çabalardan sonuç alınmamıştır. Günümüzde Osmanlı devlet düzeyinde yoktur, ama bıraktığı boşluk da doldurulamamıştır. Amerikan Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) veya yeni dünya düzeni/düzensizliği bu mirası antici bir biçimde üstlenme çabasından başka bir şey değildir.

Doğu-Batı ilişkilerindeki değişikliklere rağmen Osmanlı bir imparatorluk olarak varlığını sürdürmüştür. Bugün, Osmanlı devlet/siyaset düzeyinde olmasa bile bıraktığı miras önemini sürdürmektedir. Osmanlı’nın temsil ettiği dünya siyasetinin dayanağı olan Batı saldırganlığı karşısında Doğu’nun askeri-siyasi savunuculuğu, öncülüğü, sözcülüğü gereği, ihtiyacı ortadan kalkmamıştır. Osmanlı XX. yüzyılın ilk çeyreğinde devlet olarak vardır. XXI. yüzyıl Osmanlı’nın olmadığı ilk yüzyıldır. Sovyetler Birliği Osmanlı’nın bıraktığı boşlukta Batı dünya egemenliğine karşı çıkan Batı-dışı halkların denetiminde belli bir rol üstlenmiştir. Batı’nın Doğu üzerinde egemenliği ve yönetiminde karşılaştığı güçlükler ortadan kalktığında Sovyetler Birliği’nin uluslararası resmi düzeyde temsil ettiği sosyalizme de gerek kalmamıştır. Ancak Batı içi çelişki ve çatışmalar son bulmasına rağmen Osmanlı’nın tasfiyesi sonrasında Doğu-Batı çatışması ortadan kalkmamıştır. Anadolu’nun Türkleşmesi ve İstanbul’un fethi günümüzde de Doğu’nun toprak bütünlüğünü sağlaması ve güvenliği açısından önemini korumaktadır. Batı dünya egemenliğinin/üstünlüğünün dayanağı, Doğu-Batı ilişkilerinin denetimi ve yönlendirilmesi eski Osmanlı tarihi-coğrafyası üzerindedir. Türkiye’nin varlığı bile Batı saldırganlığının sınırlandırılması ve Doğu üzerinde mutlak Batı egemenliğinin gerçekleşmesine engeldir.

Türk toplum tarihi mirası dünya tarihi mirasının vazgeçilmez bir parçası ve bütünlüğünü oluşturmaktadır. Bugün ABD eksenli küreselleşme veya yeni dünya düzeninin bağımsızlaşmak istediği birikim budur. Sovyetler Birliği’nin tasfiyesi sonrasında “tarihin sonu” görüşü ile Türk kimliğinin dışlanması, mahkum edilmeye çalışmasının birlikte gündeme gelmesi rastlantı değildir. ABD dünya egemenliğini mutlaklaştırmak için nihai bir çatışma olarak gördüğü Doğu-Batı çatışmasından bağımsızlaşmak istediği için Türk toplum kimliği ve mirasını en büyük engel olarak görülmektedir. Osmanlı tarihi coğrafyasının toplumsal, tarihi birikiminin ite kaka tahrip edilmesi bu nedenledir. Türk kimliği tartışması ile gerçekte Anadolu’daki varlık nedenimiz tartışılmaktadır. Yeni dünya düzeninin veya ABD eksenli küreselleşmenin en bariz görüntüsü Balkanlar, Kafkasya ve Orta Doğu’da bir dizi değişim

ve kaosa dayalı yeni bir dengeyin/dengesizliğin kurulmasıdır. Tarihte görülen en büyük etnik temizlik ve göç dalgası nedeniyle bunun sonuçları bütün dünyada hissedilmektedir. ABD egemenliği küreselleşirken bütün dünya taşralaşmaktadır. Küre-yerelleşme bunun ifadesidir. ABD üstünlüğünü mutlaklaştırmak için geleneksel Doğu-Batı ilişkilerinin kurulduğu, dünya egemenlik ilişkilerinin denetlendiği, düzenlendiği Yakın Doğu uygarlık mirasını tahrip etmekle işe başlamıştır.

Türk toplumunu tanımlayan çeşitli değerler ve bunların maddi ifadesi olan çeşitli kurumlar/örgütlenmeler toplumlar arası ilişkilerdeki konumuza ve tutumumuza bağlıdır. Hoşgörümüz, konukseverliğimiz, sabrımız, kanaatkarlığımız, itaatkarlığımız kimliğimizin silinmesi, olaylar karşısında tutumsuz, tarafsız kalmak anlamına gelmemektedir. Savaşçılığımız, cesaretimiz de siyasetten/devletten bağımsız bir biçimde başıbozuğun ortaya çıkması veya devlet düzeyinde bir başıbozuklukla önümüze çıkan ezmek, boyun eğdirmek değildir. Bu değerler yeri geldiğinde Batı tarafından olumsuz önyargılara kaynaklık ettiği gibi günümüz oryantalist Türk kimliği/imajını da oluşturmaktadır. Bu nedenle bize yakıştırılan değerleri mükemmel, mutlak, soyut değerler olarak savunmak veya karşı çıkmak yerine tarih içindeki yerimiz ve tutumumuzla temellendirmek gerekir. Türk kimliği toplumsal gerçekle ilişkili olarak ortaya çıktığı gibi toplumsal gerçekle bütünleşme, toplumsal gerçeğe ve koşullara toplum düzeyinde yön verme, toplumun kendi koşullarını aşan güçlüklerle karşı koymada en önemli direncimizi oluşturmaktadır. Toplum kimliği günümüz sorunlarına, dayatmalarına karşı koyma yanında, sorunları, koşulları aşma yolunda güç ve potansiyelimizi de belirtmektedir. ABD küreselleşmesi dünya uygarlık mirasını tahrip ettiği için, sadece Doğu ülkeleri değil Avrupa da taşralaşmaktadır. Türkiye'nin direnci günümüz koşullarında bütün dünya halkları için bir umudu belirtmektedir. Mevcut dünya egemenlik ilişkilerinin aşılmasında, Türkiye'nin yeni gelişmelerde öncülük ve sözcülük yapmasının koşulları ve tarihi birikimi vardır.